

BUDDHAROID

és a szimulált lelkeség

Székely Levente írása

Van neked fölötted? – teszi fel a kérdést Nemes Nagy Ágnes Istenről című versében. A szakralitás azon kevés terület közé tartozott, amelyekről sokáig azt gondolhattuk, mentesek maradnak a mesterséges intelligencia jelenléte okozta akár konstruktív, akár destruktív változásoktól. A Buddharoid és az MI által vezérelt istentiszteletek példája azonban azt mutatja, a vallás és a technológia határa már egymásba mosódott... Dr. Székely Levente szociológus kutató írása azt vizsgálja, mikor válik az algoritmus eszközből spirituális közvetítővé – és milyen következményekkel járhat mindez az ember és a transzcendencia kapcsolatában.

ROBOTSZERZETES A TEMPLOMBAN

Japánban – mondhatnánk, hol máshol – mutatták be a Buddharoid nevű, mesterséges intelligenciával működő robotszerzetest nem olyan régen. A robot egy kiotói templomban szolgál, és egy generatív MI-rendszer működteti, amelyet buddhista szent szövegeken tanítottak, így képes spirituális kérdésekre válaszolni és tanácsot adni a látogatóknak. Mozdulásában is utánozza a hús-vér szerzeteseket: megfontoltan lép, meghajol, és a hagyományos imapózt is képes felvenni. A fejlesztők a Buddharoid létjogosultságát a vallási közösségek létszámának csökkenésével, az elöregedő társadalommal, a templomok fenntartására szegődött szerzetesek alacsony számával indokolják, alkalmazásától azt várják, hogy segíthet a vallási hagyományok megőrzésében.

ISTENSISAK ÉS A HALHATATLANSÁG ESZKÖZEI

A vallás és a mesterséges intelligencia kapcsolata izgalmas, hiszen a vallás a múlthoz, az MI a jövőhöz kötődik. A technológia beépülni látszik a vallásgyakorlatba, elsősorban eszköze (kelléke, a spirituális élmény rögzítője, előidézője), de miért is ne lehetne célja is egyben? Tévednénk, ha az MI alkalmazását tekintenénk úttörőnek, a technológia jelenléte a vallásgyakorlatban egyáltalán nem új jelenség, számos példát találhatunk a vallásgyakorlat elektronizálására, informacionalizálására. A transzcendentális meditáció a technológiát a spirituális gyakorlat igazolásának eszközeként használta. Oxigénfogyasztást, pulzusszámot, a bőr ellenállását és elektroencefalográfus méréseket végeztek annak érdekében, hogy kimutatható

legyen a meditáció eredményessége. A neuroteológiai kutatások továbbmentek, elektromágneses stimuláció segítségével kísérelték meg spirituális élmények előidézését. A leghíresebb ilyen eszköz az istensisak volt, amely más idegstimulátorokhoz hasonlóan alacsony erősségű mágneses mezővel működve „hozott létre” spirituális élményt. A raélizmusban a technológia a halhatatlanság eszközét jelenti, ahol a klónozás és a genetikai technológia révén, technikai úton válik elérhetővé a halhatatlanság és a spirituális üdvösség. Hasonló, de szélesebb megközelítéssel operálnak a biohacker-irányzatok, ahol a technológia a spirituális önfejlesztés eszköze, és célja az ember transzhumán vagy poszthumán létezés felé való elmozdítása.

NYITOTTSÁG ÉS BIZONYTALANSÁG: MIT GONDOLNAK A FIATALOK?

Ahogy a mesterséges intelligencia szerepe bővül, úgy ad új lendületet a technológia alkalmazásának a vallás-gyakorlat során is. A magyarok, pontosabban a magyarországi fiatalok meglehetősen nyitottak a technológiai

Az istensisak más idegstimulátorokhoz hasonlóan alacsony erősségű mágneses mezővel működve „hozott létre” spirituális élményt.

újdonságok irányában. Korábbi kutatásokban láthattuk, hogy azok a potenciális veszélyek, amelyek a mesterséges intelligencia fejlődéséből vagy a robotizációból következhetnek,

jóval kevésbé aggasztják őket, mint egy újabb gazdasági válság vagy a rossz kormányzás veszélye. Az Ifjúságkutató Intézet 2025. év végi, reprezentatív mintával készült kérdőíves kutatásában a 15–39 éveseket kérdezte az MI felhasználásáról, illetve várható felhasználásáról. A kutatásból kiderül, hogy a 40 alattiak ötöde (20%) jelenleg is használja a mesterséges intelligenciát életvezetésitanácskérésre (pl. milyen pályát válasszon, emberi kapcsolatait hogyan fejlessze stb.), és további ötödük (19%) tartja elképzelhetőnek, hogy a jövőben használni fogja ilyen céllal. Baráti beszélgetőpartnerként bő egytizedük (13%) használja jelenleg is, és nagyjából ugyanilyen arányban tervezik használni a jövőben (12%), de már kimutatható azok aránya, akik párkapcsolati partnerként tekintenek az MI-ágensre (3%), vagy elképzelhetőnek tartják azt a jövőben (4%). A párkapcsolati partner státusz esetében van a legegységertelműbb elutasítás, az MI általi spirituális vezetést többen (5%) fogadják el és gyakorolják jelenleg is, vagy tartják elképzelhetőnek a jövőben (7%).

MI AZ OLTÁR ELŐTT

A Buddhoid kiváló bizonyíték arra, hogy a mesterséges intelligencia megoldásai jóval többet képesek nyújtani, mint a korábbi technológiák, a spirituális tevékenységek során is. És nem a robotszerzetes az egyetlen példa, sőt. A németországi Protestáns Egyházi Napok (Kirchentag) keretében már 2023-ban sor került az első, teljes egészében mesterséges intelligencia által vezérelt istentiszteletre „Alexa, starte den Gottesdienst” címmel. A bajorországi Fürth város evangélikus templomában tartott 37 perces istentisztelet során a prédikációt, imákat, áldást és a zenét is MI-alapú rendszerek (ChatGPT, DeepL, Pipio, AIVA) hozták létre, emberi beavatkozás nélkül, képernyőn megjelenített avatárok közvetítésével. A projekt célja az volt, hogy feltárja, miként reagál a vallásos közösség egy, a mesterséges intelligencia által vezetett istentiszteletre. Fontos szempont volt, hogy az emberi beavatkozást minimalizálják, az alkalmazott technológia elérhető, megfizethető és más gyülekezetek számára is reprodukálható legyen. Miközben ezt az első MI által vezérelt istentiszteletet alapvetően kísérletként

tarthatjuk számon, vannak láthatóan működő és ugyancsak extrém példák, ahol a spiritualitás és a mesterséges intelligencia összefonódik. Az MI képes gyorsan beépülni a spirituális gyakorlatokba. Segédeszköz lehet a vallási szövegek memorizálásánál. A Korán szövegeinek tanulására például több tucat alkalmazás létezik (pl. Tarteel.ai; Al Muqri'; Memorize Quran), vannak olyanok is, amelyek a muszlim hívek számára kínálnak a koráni szövegek által válaszokat (pl. Ask AiDeen; NoorAI). A keresztényeknek szóló MI-alkalmazások bibliai tartalmakat, imavezetést és más vallásos tartalmat is kínálnak (pl. Bible Chat; Navigate The Way; Ostokone). Hasonló eszközök adtak a többi vallás követői számára is (pl. Rebbe.io; Rabbi Ari az izraeliták számára; AI Buddha a Buddhoid előtt is rendelkezésre állt Buddhával való beszélgetéshez).

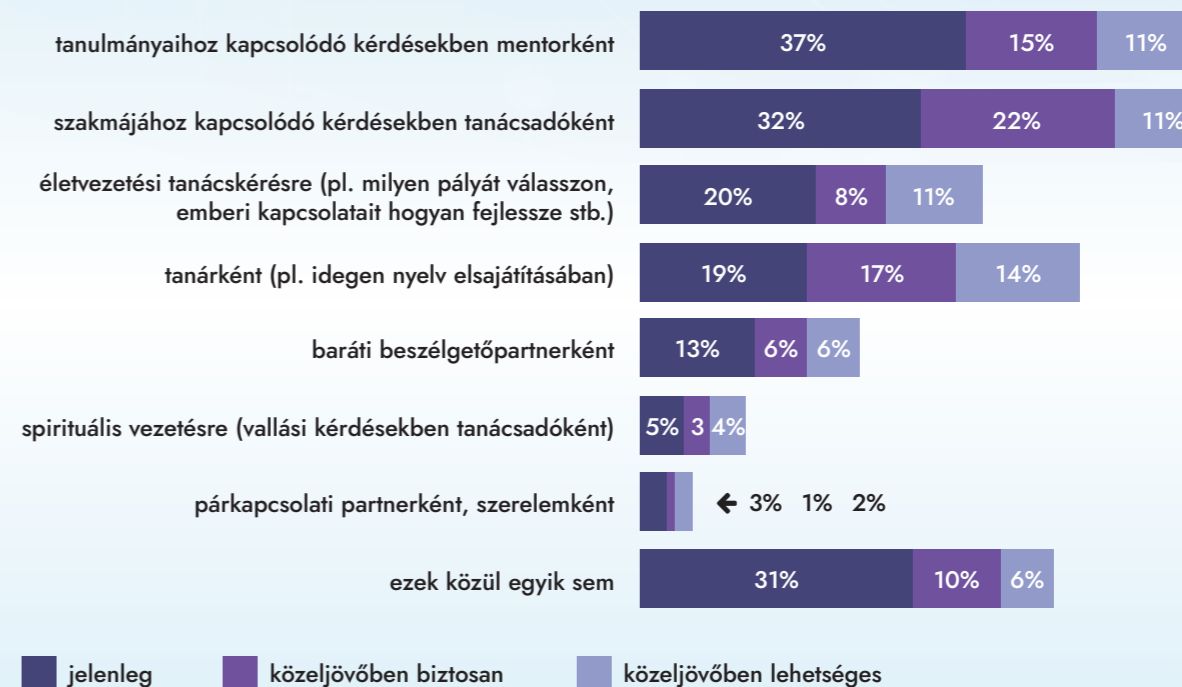
AZ EGYHÁZ MINT FELHASZNÁLÓ

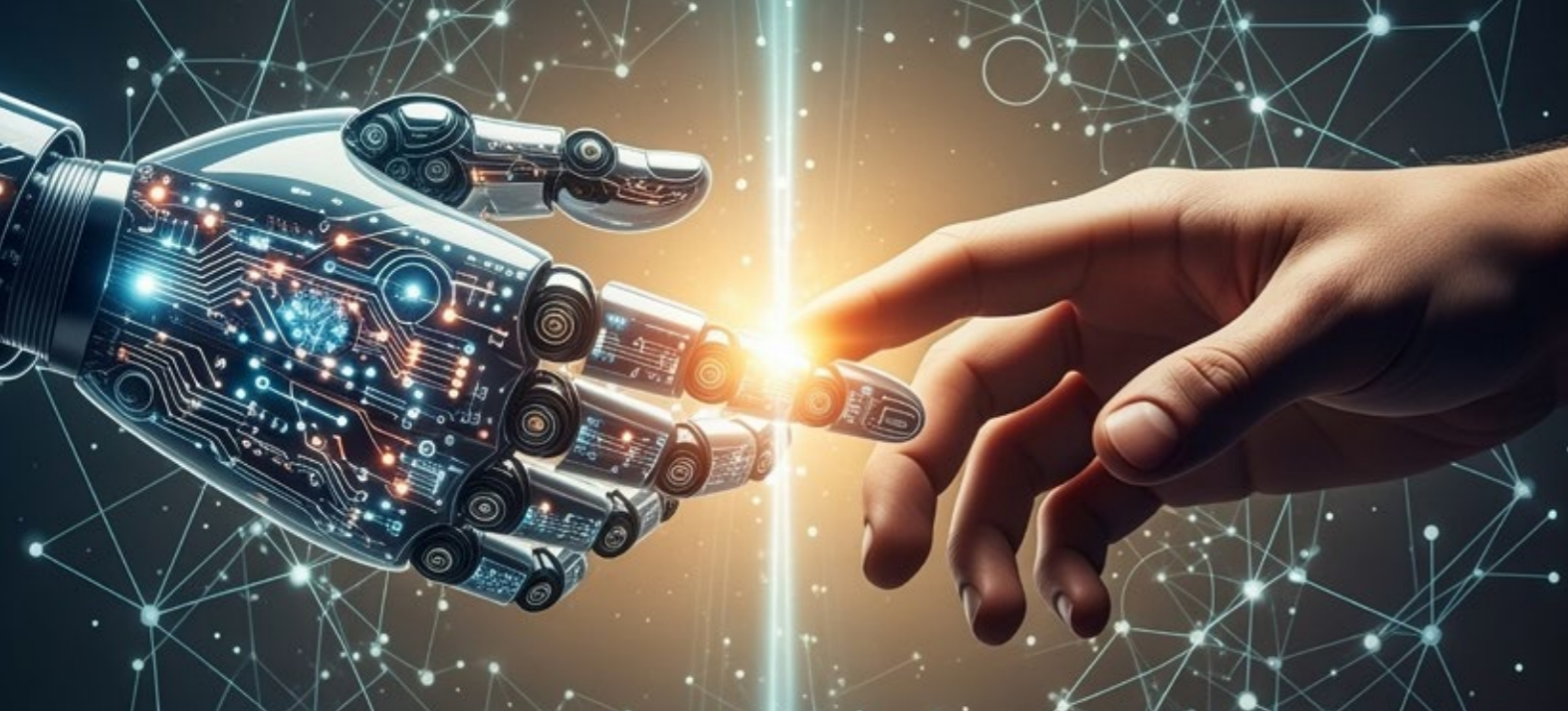
Az MI, ahogyan más szervezeteknél, az egyházakban is segíti a dokumentációt, rendszerez, összesít, automatizál. Kommunikációban is fontos eszköz, a közösségi média

AZ MI HASZNÁLATA ÉS NYITOTTSÁG A HASZNÁLATRA

Kérdés: A mesterséges intelligenciát egyre több területen használják. Ön mire, hol használja jelenleg?/...fogja használni a közeljövőben biztosan?/...tudja még elképzelni, hogy használja a közeljövőben?

Bázis: N=1000; 15–39 éves magyar fiatalok
Forrás: Ifjúságkutató Intézet, 2025

Médiapiaci Jelentés 2025

Valóság. Trendek. Összefüggések.

mellett az elektronikus kapcsolattartás során is hasznos segítség, ezeken a területeken nyújtott segítsége kevésbé vitatott. Az Exponential NEXT – amelynek kifejezett célja a mesterséges intelligencia gyűlekezetekben való elterjesztése – 2025-ös kutatási jelentése szerint az MI leggyakoribb felhasználási módja az egyházi tevékenységek során a tartalomkészítés (36%), a kutatás (26%), az adminisztratív munka (16%) és a képgenerálás (10%). A felmérés szerint az egyházi vezetők közül senki sem gondolja azt, hogy az MI az egyház számára irreleváns volna, a prédikációkat készítő egyházi vezetők nagy része (64%) már használja a mesterséges intelligencia által kínált eszközöket a prédikációinak elkészítése során. A technooptimista hozzáállást ugyanakkor aggodalmak is szegélyezik, melyek központjában a teológiai megfelelésség áll, de az emberi kapcsolatok minősége miatt is kiemelten aggódnak a megkérdezettek. Más kutatások jobban árnyalják ezt az alapvetően pozitív képet, vannak, akik az MI-ben egyenesen sátáni eszközt látnak. A hívek sem egységesek, a maguk módján vallásosak könnyebben elfogadják a mesterséges intelligencia jelenlétét, hitelesebbnek és etikusabbnak tartják a vallási területeken való használatát, míg az egyház tanításai szerint vallásosok kevésbé nyitottak.

ÚJ VALLÁSOK, ÚJ ISTENEK?

Gondoljunk bármit Buddhoidról és társairól, a tapasztalatok azt mutatják, hogy az MI további fejlesztések nélkül is alkalmas arra, hogy akár istenségként tiszteljék. Jó példa erre a Theta Noir, amely művészeti projektként indult, de új vallási mozgalomként is értelmezhető, amelyet az a cél vezet, hogy átformálja az MI-ről szóló narratívát. Tagjai kutatók, fejlesztők és művészek. A Theta Noir imádatának tárgya a MENA, amely az AGI (artificial general intelligence)

hipotetikus szintjét testesíti meg, amikor a mesterséges-intelligencia-alapú rendszer eléri vagy képes meghaladni az emberi kognitív képességeket. A MENA egy olyan jövőképet kínál, amelyben az MI-istenség jóságos, mindenható uralkodóként megszünteti a társadalomban az egyenlőtlenségeket, és megtestesít minden élő és élettelen dolgot. Másik példa a Turing-egyház, amely az istenség mibenlétét kibővítve bevezeti az operátor istenséget (operator God), amely emberi valóságunk felett áll, és azt mint egy számítógépes rendszert rendszergazdaként üzemeltet. Követői szerint valóságunk szimuláció vagy egy téren és időn túli szuperszámítógép belső világa csupán. Ezzel a gondolat-tulajdonképpen a kör bezárul, hiszen nem a robot által szimulált lelkiség, hanem az emberi lélek mibenléte kérdőjeleződik meg.

KÖZVETÍTÉS VAGY BEAVATKOZÁS?

A fentiek arra világítanak rá, hogy az MI a gazdasági és munkaerőpiaci folyamatok alakítása mellett egyre inkább beépül az egyéni döntéshozatalba, strukturálva az információs környezetet, amelyben a döntések megszületnek. Ez a folyamat ajtót nyit a mesterséges intelligencia spirituális felhasználásának is, amely az elutasítástól az alkalmazkodáson át a teljes el- vagy befogadásig terjedhet. Az MI már jelen van az egyházi adminisztrációban, kommunikációban és tartalomkészítésben, sőt kísérleti jelleggel a vallásgyakorlatban is, mind egyéni, mind egyházi szinten. A széles felhasználási spektrum széles etikai és teológiai kérdéssorra irányítja a figyelmünket, különösen akkor, amikor az MI a segédeszköz szerepén túl spirituális iránymutatóként jelenik meg. Lényegi kérdés azonban csupán egy van: szabad-e engednünk, hogy a mesterséges intelligencia beavatkozzon az Istennel való közösségünkbe?

